

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8Cdo/123/2025
Identifikačné číslo spisu: 1117227629
Dátum vydania rozhodnutia: 29.04.2026
Meno a priezvisko: JUDr. Ivan Rumana
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2026:1117227629.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne L. R. (pôvodne H.), narodenej XX. D.A. XXXX, T., zastúpenej Benkóczy- Baláž, advokáti s.r.o., Bratislava, 29. augusta 36A, IČO: 35 917 148, proti žalovanej Slovenskej republike -zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti SR, Bratislava, Račianska č.71, IČO: 00 166 073, o náhradu škody a nemajetkovej ujmy, vedenom na Mestskom súde Bratislava IV pod sp. zn. 9C/67/2017, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 30. októbra 2024, sp. zn. 15Co/161/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie žalobkyne o d m i e t a.

Žalovanej nárok na náhradu trov dovolacieho konania n e p r i z n á v a.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (v súčasnosti Mestský súd Bratislava IV, ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 9C/67/2017-342 z 23. septembra 2021 žalobu zamietol; žalovanej nepriznal náhradu trov konania.

1.1. Po právnej stránke aplikoval § 3, § 5, § 6 ods. 1, § 8 ods. 6 písm. g/, § 15, § 16, § 17 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 412/2012 účinný od 1.1.2013 a po vecnej stránke uzavrel nedôvodnosť žaloby, keďže uviedol skutočnosť, že nárok na náhradu škody spôsobenej začatím a vedením trestného stíhania, ktoré sa neskončilo právoplatným odsúdením, sa judikatúrou súdov považuje za špecifický prípad zodpovednosti štátu za škodu podľa zákona č. 514/2003 Z. z., ktorý sa posudzuje ako nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím. Ďalej poukázal na § 6 ods. 1 uvedeného zákona a právnu vetu judikátu R 37/2014, pričom vyvodil záver, že ustálená súdna prax považuje nenaplnenie predpokladu o spáchaní trestného činu obvineným za nevyhnutnú podmienku pre vznik nároku na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia. Táto podmienka je pritom splnená vždy, ak trestné stíhanie obvineného bolo zastavené z dôvodu, že skutok, pre ktorý bolo vznesené obvinenie, sa nestal, že skutok nie je trestným činom, resp. že skutok nespáchal obvinený. O nenaplnení predpokladu spáchania trestného činu

obvineným však nemožno hovoriť v prípade premlčania trestného stíhania, kedy dôvod zastavenia trestného stíhania závisí len od splnenia objektívne zákonom ustanovených podmienok (od márneho uplynutia premlčacej doby), spáchanie skutku majúceho znaky trestného činu obvineným ale nijako nespochybňuje. Ďalej akcentoval, že pokiaľ je obvinený toho názoru, že trestné stíhanie bolo bez ohľadu na jeho premlčanie proti nemu vedené nedôvodne, nič mu nebráni, aby v zmysle § 9 ods. 3 Trestného poriadku ďalej trval na pokračovaní trestného stíhania a následne dosiahol taký výsledok trestného konania, ktorý bude znamenať jeho úplnú rehabilitáciu a zároveň mu otvorí cestu k náhrade škody vzniknutej v súvislosti s nezákonným trestným stíhaním. Správnosti podaného výkladu nasvedčuje aj znenie ustanovení § 8 ods. 6 zákona č. 514/2003 Z. z. vypočítavajúcich prípady, kedy nevznikne právo na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o treste, ochrannom opatrení alebo väzbe, ktoré treba najmä z hľadiska systematického výkladu analogicky aplikovať aj vo vzťahu k nároku na náhradu škody spôsobenej začatím (vedením) trestného stíhania, ktoré sa neskončilo právoplatným odsúdením obvineného. Očividným zmyslom väčšiny ustanovení obsiahnutých v § 8 ods. 6 zákona č. 514/2003 Z. z. (konkrétne pod písm. c/ až g/) je totiž vylúčiť vznik práva na náhradu škody v prípadoch oslobodenia spod obžaloby alebo zastavenia trestného stíhania z takých dôvodov, ktoré nedokladajú, že obvinený sa protiprávneho konania kvalifikovaného ako trestný čin nedopustil. Hoci analogická aplikácia ustanovenia § 8 ods. 6 písm. g/ zákona č. 514/2003 Z. z. by mohla na prvý pohľad evokovať záver podsúvaný žalobcom, t. j. že v prípade zastavenia trestného stíhania z dôvodu jeho premlčania právo na náhradu škody nevznikne len vtedy, ak trestnosť činu v dôsledku premlčania trestného stíhania zanikla po právoplatnosti uznesenia o vznesení obvinenia, zohľadnenie spomenutého spoločného zmyslu ustanovenia § 8 ods. 6 písm. c/ až g/ zákona č. 514/2003 Z. z. nevyhnutne vedie ku konštatovaniu, že právo na náhradu škody nevznikne ani v situácii, ktorá nastala v prejednávanej veci, teda ak trestné stíhanie bolo premlčané už v čase vznesenia obvinenia. Zákon napokon aj v obdobnom prípade zastavenia trestného stíhania z dôvodu, že osoba nie je trestne zodpovedná (typicky pre nepríčetnosť osoby v čase spáchania činu), vznik práva na náhradu škody výslovne vylučuje bez zreteľa na to, že po správnom obvinení ani nemalo byť vznesené. Vychádzajúc z tohto porovnania sa potom popri názore, že v prípade zániku trestnosti činu z dôvodu premlčania trestného stíhania, ku ktorému došlo ešte pred vydaním rozhodnutia, bolo úmyslom zákonodarcu v predmetnom ustanovení právo na náhradu škody priznať, opodstatnenejšim javí tvrdenie, že zákonodarca v skutočnosti s takou situáciou pre jej neobvyklosť jednoducho nepočítal. Ak už však v praxi v súvislosti s rozhodnutím o vznesení obvinenia nastane napríklad z dôvodu neskoršieho prekvalifikovania skutku (ako to bolo v predmetnej veci), podľa názoru dovolacieho súdu niet rozumného dôvodu, pre ktorý by sa mala z hľadiska vzniku práva na náhradu škody posudzovať inak, ako prípad premlčania trestného stíhania, ku ktorému došlo až po právoplatnosti uznesenia o vznesení obvinenia. Opačný výklad, smerujúci v takýchto prípadoch k priznaniu práva na náhradu škody len s odkazom na zastavenie trestného stíhania a princíp prezumpcie neviny, celkom zjavne protirečí zmyslu a systematike zákona č. 514/2003 Z. z. a jeho uplatnenie v praxi by mohlo viesť aj k odškodneniu skutočných páchatel'ov trestných činov, čo by bolo v priamom rozpore s dobrými mravmi, ako aj so zásadou *ex iniuria ius non oritur* (z bezprávia nemôže vzniknúť právo; rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 23.7.2018, sp. zn. 1 Cdo 167/2016). Súd prvej inštancie konštatoval, že z citovaného rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vyplýva, že k záveru o nezákonnom trestnom stíhaní fyzickej osoby možno dospieť len vtedy, ak táto osoba bola oslobodená spod obžaloby alebo trestné stíhanie bolo zastavené preto, že skutok nespáchala, alebo skutok pre ktorý je trestne stíhaná, nie je trestným činom. Bolo by v rozpore s cieľom zákonodarcu v zákone č. 514/2003 Z. z., aby štát zodpovedal za škodu aj v prípadoch, ak sa dotknuté osoby skutočne dopustili činu, pre ktorý boli trestne stíhané, ale trestné konanie bolo skončené z iných dôvodov zániku trestnosti skutku, napríklad pre premlčanie ako tomu bolo v tejto veci. V tejto súvislosti poukázal na to, že žalobkyňa mala v zmysle Trestného poriadku možnosť trvať na pokračovaní trestného stíhania, toto právo však nevyužila. V priebehu trestného konania vedeného voči žalobkyni bolo vykonanými dôkazmi preukázané, že skutok sa stal, mal znaky trestného činu vraždy a rovnako bolo preukázané, že ho spáchala v tom čase obvinená (žalobkyňa), akurát došlo k premlčaniu jej trestného stíhania, ktorú okolnosť vzhľadom na zmenu právnej kvalifikácie opomenul okresný i krajský súd. K uvedenému záveru napokon dospel aj Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku zo dňa 11.12.2014, sp. zn. 5 Tdo 33/2013, pričom odôvodnenie predmetného rozsudku je v zhode aj s ďalším procesným vývojom v danej veci, keď Okresný súd Trenčín uznesením zo dňa 28.4.2015, sp. zn. 2 T 16/2015, zastavil trestné

stíhanie proti v tom čase obvinenej (žalobkyni) pre premlčanie, ktorá po poučení podľa § 9 ods. 3 Trestného poriadku v zákonnej lehote nevyhlásila, že trvá na prejednaní veci, v dôsledku čoho by sa v trestnom konaní pokračovalo a súd, pokiaľ by nezistil iný dôvod na oslobodenie obvinenej (žalobkyne), by vyslovil vinu a trest by neuložil (§ 286 Trestného poriadku). Mal potom za to, že trestné stíhanie žalobkyne nebolo zastavené z dôvodu, že sa nenaplnil predpoklad o spáchaní trestného činu, ale dôvodom zastavenia trestného stíhania bolo premlčanie jej trestného stíhania. Obvinenie voči žalobkyni pre trestný čin vraždy podľa § 219 ods. 2 podľa Trestného zákona č. 140/1961 Zb. účinného do 30.6.1998, bolo vznesené na základe preskúmania príslušného spisového materiálu a vyhodnotením zadovážených dôkazov orgánmi činnými v trestnom konaní. I keď uznesením Okresného súdu Trenčín zo dňa 28.4.2015, sp. zn. 2 T 16/2015, bolo trestné stíhanie žalobkyne zastavené, z odôvodnenia predmetného uznesenia o zastavení trestného stíhania je zrejmé, že trestné stíhanie nebolo zastavené z dôvodu, že by sa nenaplnil predpoklad o spáchaní trestného činu, resp. že ho nespáchala obvinená, t. j. žalobkyňa, ale dôvodom zastavenia stíhania bolo výlučne jeho premlčanie. Trestné stíhanie žalobkyne nebolo zastavené preto, že by sa nenaplnil predpoklad o spáchaní trestného činu, resp. že ho nespáchala žalobkyňa, ale dôvodom zastavenia trestného stíhania bolo výlučne premlčanie trestného stíhania žalobkyne a tak nie je možné dospieť ani k záveru o naplnení predpokladu pre vznik práva na náhradu škody v intenciách § 8 ods. 1, ods. 5 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z. z.

1.2. Súd prvej inštancie sa stotožnil s argumentáciou žalovanej, že priznanie práva na náhradu škody žalobkyni z titulu rozhodnutia o väzbe, ako aj rozhodnutí o treste by nepochybne odporovalo dobrým mravom, ako aj všeobecnému princípu spravodlivosti s ohľadom na zásadu rímskeho práva (ex iniuria ius non oritur), v zmysle ktorej „z neprávne vzniknuté právo.“ Pokračoval, že argumentácia žalovanej zároveň reflektuje zásadu nemo turpitudinem suam allegare potest (nikto nemôže mať prospech vlastného protiprávneho jednania), inak povedané, štát nemôže zodpovedať za škodu, ktorá žalobkyni vznikla ako dôsledok jej zavineného protiprávneho konania. Stotožnil sa potom s tvrdením žalovanej strany, čo sa týka základu a výšky žalobkyňou uplatnenej majetkovej ujmy. Pod škodou (skutočnou škodou) sa chápe majetková ujma spočívajúca v zmenšení majetku poškodeného v dôsledku škodovej udalosti, t. j. ide o rozdiel v hodnote majetku poškodeného pred spôsobením škody a po spôsobení škody na majetku. Následne uviedol, že v časti uplatneného nároku na náhradu majetkovej škody titulom trov obhajoby v sume 16.696,74 eur s príslušenstvom žalovaný zdôraznil, že v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. je povinnosťou žalobkyne preukázať existenciu škody vzniknutej v príčinnej súvislosti s namietaným rozhodnutím o väzbe i rozhodnutiami o treste. Pri skúmaní existencie škody v časti náhrady trov obhajoby je potrebné posúdiť žalobkyňou vynaložené finančné prostriedky tak z hľadiska nutnosti, ako aj účelnosti. Súhlasil aj s argumentáciou žalovanej strany v časti v ktorej poukázala na skutočnosť, že konanie o náhradu škody v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. je typickým sporovým konaním, na ktoré sa okrem iného vzťahuje zásada kontradiktórnosti zakotvená v čl. 8 Civilného sporového poriadku. Ak žalobkyňa žiadala náhradu nemajetkovej ujmy, bola povinná jej vznik bezpečne preukázať.

1.3. Súd prvej inštancie argumentoval, že skutočnosť, že žalobkyňa vynaložila v trestnom konaní sp. zn. 2 T 6/2012, resp. sp. zn. 2 T 16/2015, peňažné prostriedky za účelom úhrady trov konania vo výške 320 eur a trov za výkon väzby v sume 549,84 eur neznamena, že ich náhradu si môže automaticky dôvodne uplatňovať ako škodu. V spojitosti s náhradou nemajetkovej ujmy súd prvej inštancie konštatoval, že bolo na žalobkyni preukázať existenciu vzniku škody, nemajetkovej ujmy a príčinnú súvislosť medzi škodou a nesprávnym úradným postupom súdu. Podľa ustanovenia § 17 zákona č. 514/2003 Z. z. sa pri žalobách o náhradu škody (nemajetkovej ujmy) voči štátu uhrádza skutočná škoda a ušlý zisk, ak osobitný predpis neustanovuje inak. V prípade, ak iba samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadosťučinením vzhľadom na ujmu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom, uhrádza sa aj nemajetková ujma v peniazoch, ak nie je možné uspokojiť ju inak. Výška nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa odseku 2 sa určuje s prihliadnutím najmä na osobu poškodeného, jeho doterajší život a prostredie, v ktorom žije a pracuje, závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k nej došlo, závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v súkromnom živote, závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v spoločenskom uplatnení. Výška náhrady nemajetkovej ujmy priznaná podľa odseku 2 nemôže byť vyššia, ako výška náhrady

poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi podľa osobitného predpisu. Morálnu ujmu môže priznať bez realizácie dokazovania ohľadom jej výšky buď vnútroštátny ústavný súd alebo Európsky súd pre ľudské práva, ktorí sa vôbec nemusia zaoberať predpokladmi pre vznik nesprávneho úradného postupu (t. j. nesprávny úradný postup, škoda, resp. nemajetková ujma a kauzálny nexus). Na požadovanie a priznanie morálnej ujmy stačí vo všeobecnosti konštatovanie prierahov v konaní, pričom výšku morálnej ujmy nie je potrebné preukazovať. V takýchto prípadoch sa ohľadom výšky morálnej ujmy dokazovanie nevykonáva, nakoľko táto sa priznáva automaticky v závislosti od prierahov v konaní, pričom túto kompetenciu má u nás Ústavný súd Slovenskej republiky a v rámci Európskej únie iba Európsky súd pre ľudské práva, pričom pri rozhodovaní sa postupuje podľa noriem verejného práva. Iná situácia nastáva pri aplikácii zákona č. 514/2003 Z. z., čiže pri preukazovaní nároku na nemajetkovú ujmu, nakoľko priznanie nemajetkovej ujmy nastupuje až v prípade, ak konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadosťučinením. Následne sa nemajetková ujma určuje s prihliadnutím na osobu poškodeného a jeho doterajší život, prostredie, v ktorom žije a pracuje, závažnosť vzniknutej ujmy sa posudzuje vzhľadom na okolnosti, za ktorých k nej došlo, ako aj vzhľadom na závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v jeho súkromnom živote, prípadne v spoločenskom uplatnení podľa noriem súkromného práva. Všetky tieto skutočnosti je potrebné pri priznaní nemajetkovej ujmy v konaní zo strany žalobcu preukázať. Pre úspešné uplatnenie práva na náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z. je nevyhnutné okrem existencie niektorého zo zásahov podľa § 3 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. a vzniku škody, preukázať aj príčinnú súvislosť medzi týmito zložkami. V prípade absencie príčinnej súvislosti ako jednej z trojice kumulatívnych podmienok pre vznik práva na náhradu škody, tak nedochádza k vzniku zodpovednosti štátu za škodu v zmysle ustanovení zákona č. 514/2003 Z. z. v zmysle ustálenej súdnej praxe príčinná súvislosť, ako ďalší predpoklad vzniku zodpovednosti za škodu, je priama väzba javov (objektívnych súvislostí), v rámci ktorého jeden jav (príčina) vyvoláva druhý jav (následok). V postupnom slede javov je každá príčina niečím vyvolaná (sama je následkom niečoho) a každý ňou spôsobený následok sa stáva príčinou ďalšieho javu. Zodpovednosť však nemožno robiť závislou na neobmedzenej kauzalite. Atribútom príčinnej súvislosti je totiž „priamosť“ pôsobenia príčiny na následok, pri ktorej príčina priamo (bezprostredne) predchádza následku a vyvoláva ho. Vzťah príčiny a následku musí byť priamy, bezprostredný, neprerušovaný; nestačí, ak je iba sprostredkovaný. V prípade žalobkyne neexistuje nezákonné rozhodnutie, resp. rozhodnutie o väzbe/treste, ani škoda. Navyše skúmanie splnenia tejto podmienky je de facto nemožné, nakoľko žalobkyňa v podanej žalobe uviedla viaceré tituly, ktoré jej mali škodu spôsobiť, čo však súčasne znemožňuje skúmať existenciu samotnej príčinnej súvislosti. Inak povedané, z obsahu žaloby nie je zrejmé, aká škoda mala žalobkyni vzniknúť v príčinnej súvislosti, s tým-ktorým titulom, avšak zároveň je nespochybniteľné, že škoda žalobkyni nemohla vzniknúť kumuláciou všetkých titulov. Stotožnil sa s procesnou obranou žalovanej, že vznik žalobkyňou tvrdenej nemajetkovej ujmy, ani prípadná príčinná súvislosť medzi namietaným rozhodnutím a vznikom žalobkyňou tvrdenej ujmy, preukázaná nebola. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej „odvolací súd“) rozsudkom z 30. októbra 2024 sp. zn.

15Co/161/2022 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanej nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

2.1.1. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že súd prvej inštancie na základe vykonaného dokazovania dospel k správnym skutkovým zisteniam a vec správne právne posúdil, preto na zdôraznenie správnosti rozsudku súdu prvej inštancie odvolací súd ale považoval za potrebné uviesť ešte nasledovné:

2.2. Odvolací súd sa stotožnil so správnym právnym záverom súdu prvej inštancie uvedenom v odôvodnení napadnutého rozsudku, že žalobkyni nevzniklo právo na náhradu škody a nemajetkovej ujmy, nakoľko jej trestné stíhanie bolo zastavené z dôvodu premlčania. Žalobkyňa sa predmetnou žalobou od žalovaného domáha náhrady škody a nemajetkovej ujmy v celkovej výške 417.566,58 eur s príslušenstvom podľa zákona č. 514/2003 Z. z. na tom skutkovom základe, že uznesením PZ UBOK č. ČVS : PPZ-230/BOK-ZA-2010, zo dňa 9.8.2011, bolo voči nej vznesené obvinenie pre trestný čin vraždy podľa § 219 ods. 1, ods. 2 písm. f/ Trestného zákona č. 140/1961 Zb. a na základe uznesenia

Okresného súdu Trenčín zo dňa 12.8.2011, sp. zn. Otp 79/2011, bola vzatá do väzby. Rozsudkom Okresného súdu v Trenčíne zo dňa 18.5.2012, sp. zn. 2 T 6/2012, bola uznaná vinnou z trestného činu vraždy podľa § 219 ods. 1 Trestného zákona účinného do 30.6.1998 a bola odsúdená k trestu odňatia slobody vo výmere 10 rokov. Proti tomuto rozsudku podala v celom rozsahu odvolanie a Krajský súd v Trenčíne uznesením zo dňa 2.8.2012, sp. zn. 2 To 78/2012, jej odvolanie (ako aj Krajskej prokuratúry Trenčín) zamietol podľa § 319 Trestného poriadku ako nedôvodné. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom zo dňa 11.12.2014, sp. zn. 5 Tdo 33/2013, na základe jej dovolania, zrušil ako nezákonné napadnuté uznesenie Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 2.8.2012, sp. zn. 2 To 78/2012 i rozsudok Okresného súdu Trenčín zo dňa 18.5.2012, sp. zn. 2 T 6/2012 a zároveň prikázal Okresnému súdu Trenčín, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol. Okresný súd Trenčín uznesením zo dňa 28.4.2015, sp. zn. 2 T 16/2015, zastavil trestné stíhanie voči nej z dôvodu, že trestné stíhanie je neprípustné z dôvodu premlčania. V predmetnej trestnej veci bola nezákonne pozbavená osobnej slobody od 10.8.2011 do 11.12.2014, t. j. 1.219 dní najprv z dôvodu výkonu väzby, neskôr výkonu trestu odňatia slobody. Za nezákonné rozhodnutia považuje všetky vyššie uvedené rozhodnutia.

2.3. Odvolací súd nesúhlasil s názorom žalobkyne, že sa súd prvej inštancie v celom rozsahu stotožnil s rozhodnutím Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1 Cdo 167/2016 nakoľko súd prvej inštancie správne vychádzal z uvedeného rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré aj odcitoval v napadnutom rozsudku, keďže išlo o obdobnú situáciu ako v tomto spore. Nič na tom nemení ani skutočnosť, že v prípade žalobkyne došlo k premlčaniu jej trestného stíhania už v čase vznesenia obvinenia, pretože v uvedenom rozhodnutí sa Najvyšší súd Slovenskej republiky v bode 19. venoval aj situácii, keď trestné stíhanie bolo premlčané už v čase vznesenia obvinenia a dospel k záveru, že ani v tomto prípade právo na náhradu škody nevznikne. V tejto súvislosti odvolací súd poukazuje na ďalšie rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 27.10.2022, sp.zn. 7 Cdo 124/2021, v ktorom sa okrem iného konštatuje, že rozhodnutie o zastavení trestného stíhania z dôvodu premlčania nemá rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o vznesení obvinenia pre jeho nezákonnosť (bod 12).

2.3.1. Následne odvolací súd nesúhlasil ani s odvolacou námietkou žalobkyne, že rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 23.7.2018, sp. zn. 1 Cdo 167/2016, je izolovaným a excesným rozhodnutím. Ako vyplýva z vyššie uvedeného, Najvyšší súd Slovenskej republiky už dal odpoveď na otázku, či vznikne právo na náhradu škody (nemajetkovej ujmy) podľa zákona č. 514/2003 Z. z. aj v prípade, ak bolo trestné stíhanie premlčané už v čase vznesenia obvinenia, takže už dal odpoveď na túto spornú otázku, a to že právo na náhradu škody v takom prípade nevznikne. Z hľadiska princípu právnej istoty tak najvyššia súdna inštancia zjednocuje rozdielne právne názory súdov v skutkovo rovnakých alebo podobných veciach.

2.4. V súvislosti s odvolacou námietkou žalobkyne konštatoval, že v jej prípade došlo k vydaniu nezákonného rozhodnutia a následne k jeho zrušeniu pre nezákonnosť, pričom súd je viazaný takýmto rozhodnutím, pretože aj keď v trestnom konaní Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku zo dňa 11.12.2014, sp. zn. 5 Tdo 33/2013, konštatoval porušenie zákona a na jeho základe bolo trestné stíhanie žalobkyne zastavené z dôvodu premlčania, nie každé rozhodnutie sa podľa zákona č. 514/2003 Z. z. považuje za nezákonné a súd v civilnom konaní potom musí skúmať, či sú splnené podmienky v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z., a to v prvom rade existenciu nezákonného rozhodnutia v zmysle § 6, alebo či je vznik práva na náhradu škody vylúčený z dôvodov uvedených v ustanovení § 8 ods. 6 (písm. g/) citovaného zákona. V danom spore súd prvej inštancie správne skúmal, či boli splnené všetky podmienky pre priznanie náhrady škody podľa § 514/2003 Z. z., ktorými sú: existencia nezákonného rozhodnutia alebo nesprávneho úradného postupu, vznik škody a príčinná súvislosť medzi vydaním nezákonného rozhodnutia alebo nesprávnym úradným postupom a vznikom škody. Výkonaným dokazovaním mal súd prvej inštancie za preukázané, že prvá podmienka, a to existencia nezákonného rozhodnutia splnená nebola, pričom všetky uvedené podmienky musia byť splnené kumulatívne. Odvolací súd dodal, že žalobkyni nič nebránilo, aj napriek zastaveniu trestného stíhania z dôvodu premlčania, tak ako aj konštatoval súd prvej inštancie v bode 17. odôvodnenia napadnutého rozsudku, aby trvala na pokračovaní trestného stíhania a v prípade preukázania jej nevinu v trestnom konaní, domáhať sa náhrady škody vzniknutej v súvislosti s nezákonným rozhodnutím; takúto možnosť ale

žalobkyňa nevyužila. Taktiež odvolací súd uviedol, že vzhľadom na vyššie uvedené dôvody sa už nezaoberal tvrdeniami žalobkyne v odvolaní ohľadom nepriznania jej nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, keďže jej toto právo nevzniklo z dôvodu zastavenia trestného stíhania pre premlčanie.

2.5. Následne odvolací súd sa nestotožnil s námietkou žalobkyne smerujúcej k arbitrárnosti a nepreskúmateľnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktorý údajne nedal žiadnu odpoveď na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo/167/2016, pretože podľa názoru odvolacieho súdu rozsudok súdu prvej inštancie obsahuje všetky náležitosti v zmysle § 220 CSP. Dôvodil, že súd prvej inštancie jasne a zrozumiteľne vysvetlil ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán sporu, ktoré skutočnosti považoval za preukázané, ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, aj ako vec právne posúdil, z dôvodu ktorého nie je možné napadnutý rozsudok považovať za arbitrárny alebo nepreskúmateľný. Na základe uvedeného preto odvolací súd považoval odvoláciu námietku o nedostatočnom odôvodnení rozsudku súdu prvej inštancie za nedôvodnú. Dodal, že súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou sporu, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov uvádzaných stranou sporu, čo sa nepochybne v prejednávanej veci stalo [porovnaj napr. m.m. rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva zo dňa 25.9.2012, vo veci Vojtěchová proti Slovenskej republike (sťažnosť č. 59102/08), nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 14.9.2011, č.k. I. ÚS 361/2010-34, rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 17.6.2009, sp.zn. 5 M Cdo 8/2008].

2.6. V súvislosti s odvolacou námietkou podľa § 365 ods. 1 písm. f) CSP odvolací súd konštatoval, že v posudzovanej veci súd prvej inštancie riadne zistil skutkový stav veci, aplikoval naň správny predpis a svoje rozhodnutie aj podrobne a presvedčivo odôvodnil; z odôvodnenia rozhodnutia presne, zrozumiteľne a určite vyplývajú v logickej nadväznosti a s hodnotiacou väzbou k jednotlivým dôkazom skutkové zistenia, ktoré v súhrne vytvárajú skutkový nálež súdu. Okolnosti namiatané žalobkyňou v odvolaní vo vzťahu k spôsobu vyhodnotenia vykonaných dôkazov nemajú za následok úvahu odvolacieho súdu, ktorá by nebola zhodná s v napadnutom rozhodnutí prezentovanou úvahou súdu prvej inštancie. V tejto súvislosti odvolací súd opätovne poznamenal, že do práva na spravodlivý proces nepatrí právo strany sporu, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov, ani právo na to, aby bola strana sporu pred všeobecným súdom úspešná, tzn., aby sa rozhodlo v súlade s jej požiadavkami a ani právo strany sporu vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom, prípadne sa dožadovať ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia dôkazov.

2.7. K odvolacej námietke nesprávneho právneho posúdenia veci (§365 ods. 1 písm. h) CSP) odvolací súd uviedol, že v posudzovanej veci s odvolaním sa na obsah už uvedeného odôvodnenia, odvolací súd považoval skutkové zistenia súdu prvej inštancie za úplné a ich právne posúdenie súdom prvej inštancie za správne. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1, § 255 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 a čl. 4 ods. 1 CSP.

3. Proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa (ďalej „dovolateľka“) prípustnosť ktorého vyvodila z § 421 ods. 1 písm. c) CSP. Dovolateľka má za to, že rozsudok odvolacieho súdu a súdu prvej inštancie je nezákonný, arbitrárny a zároveň boli nimi porušené ustanovenie § 5, § 6, § 7, § 8 ods. 5 a 6 zákona č. 514/2003 Z. z. základné právo na súdnu ochranu zakotvené v čl. 46 ods. 1, ods. 2 a právo na náhradu škody podľa čl. 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), právo na odškodnenie podľa čl. 5 ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd ako aj právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 36 ods. 1, ods. 3 Listiny základných práv a slobôd. Podľa dovolateľky je právnou otázkou zásadného významu posúdenie, či nárok na náhradu škody žalobkyňi nevznikol, nakoľko jej trestné stíhanie bolo zastavené z dôvodu premlčania. Otázka vzniku, resp. nevzniknutia nároku na náhradu škody, ak je trestné konanie zastavené z dôvodu premlčania trestného stíhania, je riešená rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 23.7.2018, sp. zn. 1 Cdo 167/2016, v ktorom sa dovolací súd za použitia analógie priklonil k názoru, že v takomto prípade nárok

na náhradu škody nevzniká. Ďalej poukázala na rozhodnutie dovolacieho súdu sp. zn. 8Cdo/55/2019 v ktorom dovolací súd naopak vyslovil, že dôvody výluky zodpovednosti nebolo možné rozšíriť použitím analógie v prípade, ak je trestné konanie zastavené z dôvodu premlčania trestného stíhania. Vzhľadom na uvedené má dovolateľka za to, že je predmetná právna otázka rozhodovaná rozdielne. Taktiež poukázala na rozhodnutie Ústavného súdu SR IV. ÚS 273/2021. Namietala, že oba sudy zjavne prehliadli, že podľa § 9 ods. 1 písm. a) Tr. poriadku, Trestné stíhanie nemožno začať, a ak už bolo začaté, nemožno v ňom pokračovať a musí byť zastavené, ak je trestné stíhanie premlčané. Žalobkyni nemalo byť nikdy vznesené obvinenie. Akcentovala, že nárok na náhradu škody spôsobenej začatím a vedením trestného stíhania, ktoré sa neskončilo právoplatným odsúdením, je ustálenou judikatúrou súdov považovaný za špecifický prípad zodpovednosti štátu za škodu podľa zákona č. 514/2003 Z. z., ktorý sa posudzuje ako nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím. Základné podmienky vzniku tohto nároku ustanovuje § 6 ods. 1 zákona, a to jednak tým, že stanovuje ako predpoklad na náhradu škody (mimo iného) vydanie nezákonného rozhodnutia a ďalej jeho zmenu alebo zrušenie pre nezákonnosť príslušným orgánom. Následne konštatovala, že v prípade žalobkyne bolo vydané nezákonné rozhodnutie, ktoré bolo následne rozhodnutím Najvyššieho súdu SR ako nezákonné zrušené. Žalobkyňa preukázala konajúcemu súdu, že Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom spis. zn. 5 Tdo 33/2013 zo dňa 11.12.2014 zrušil ako nezákonné napadnuté uznesenie Krajského súdu v Trenčíne sp. zn.: 2 To 78/2012 zo dňa 02.08.2012, ako aj rozsudok Okresného súdu Trenčín sp. zn. 2 T 6/2012 zo dňa 18.05.2012. Najvyšší súd Slovenskej republiky zároveň prikázal Okresnému súdu Trenčín, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol. V neposlednom rade je nevyhnutné za nezákonné považovať aj samotné uznesenie o vznesení obvinenia. Podľa jej názoru došlo k vydaniu nezákonného rozhodnutia a následne k zrušeniu tohto rozhodnutia pre jeho nezákonnosť. Podľa § 6 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z., ak tento zákon neustanovuje inak, právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím možno uplatniť iba vtedy, ak právoplatné rozhodnutie, ktorým bola škoda spôsobená, bolo zrušené alebo zmenené pre nezákonnosť príslušným orgánom. Súd, ktorý rozhoduje o náhrade škody, je viazaný rozhodnutím tohto orgánu. Pokiaľ ustanovenie § 6 ods. 1 zákona obsahuje znenie, „ak tento zákon neustanovuje inak“ je nutné prihliadať aj na iné dotknuté ustanovenia zákona. Osobitným ustanovením zákona, ktoré taxatívne uvádza podmienky, kedy nárok na náhradu škody nevznikne je ustanovenie § 8 ods. 6 zákona. Predmetné ustanovenia § 8 ods. 6 zákona č. 514/2003 Z. z., ale ani samotný zákon č. 514/2003 Z. z., ani v jednom svojom ustanovení neuvádza, že nárok na náhradu škody nevzniká v prípade, ktorý predstavuje prípad žalobkyne, t. j. zrušenie nezákonného rozhodnutia z dôvodu premlčania trestného stíhania. Akýkoľvek rozširujúci výklad zákona smerujúci k tomu, že v prípade zastavenia trestného stíhania z dôvodu jeho premlčania nevzniká nárok na náhradu škody, nemá žiadnu oporu v samotnom zákone a významne až účelovo znevýhodňuje právne postavenie žalobkyne, ktorá sa celkom zjavne stala obeťou neznalosti a nekompetentnosti konajúcich orgánov, ktoré konali nezákonným spôsobom. Takýto hrubo znevýhodňujúci svojvoľný výklad zákona podľa žalobkyne priamo odporuje „duchu“ samotného zákona, ktorý zákonodarca prijal za účelom odškodňovania obetí lapsusov orgánov štátnej moci. Dôvodila, že jedným zo základných princípov právneho štátu je princíp právnej istoty. Záujmu zachovania právnej istoty ako imanentnej súčasť právneho štátu podľa čl. 1 Ústavy SR nezodpovedá taký stav, ktorý by orgánu štátu umožňoval konať podľa vlastnej úvahy a z vlastného rozhodnutia aj nad rámec zákona a tiež iným ako zákonom ustanoveným postupom. Princíp právnej istoty spočíva aj v tom, že všetky subjekty práva môžu odôvodnene očakávať, že príslušné štátne orgány budú konať a rozhodovať podľa platných právnych predpisov, že ich budú správne vykladať a aplikovať. Súčasťou tohto princípu je aj povinnosť orgánov verejnej moci niesť zodpovednosť za konanie, ktoré je v rozpore so zákonom, ktorá je okrem iného obsiahnutá v čl. 36 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd (zákon č. 23/1991 Zb.), a to že každý má právo na náhradu škody, ktorú mu spôsobilo nezákonné rozhodnutie súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávny úradný postup. Žalobkyňa namietala, že vyššie uvedené princípy neboli v žiadnom prípade zohľadnené v napadnutom rozhodnutí ani v citovanom rozhodnutí Najvyššieho súdu SR vydané pod spis. zn. 1Cdo/167/2016 zo dňa 23.7.2018. Dovolateľka namietala nesprávne závery súdu o použití analogickej aplikácie ustanovení § 8 ods. 6 zákona vo vzťahu k nárokom na náhradu škody spôsobenej začatím (vedením) trestného stíhania, ktoré sa neskončilo právoplatným odsúdením obvineného. V prípade § 8 ods. 6 zákona sa jedná o taxatívny výpočet prípadov, s ktorými zákonodarca nespojil vznik nároku na náhradu škody. Vzhľadom na taxatívny charakter tohto zákonného ustanovenia nemožno

zákonodarcom striktno stanovený konečný okruh možností umelo rozširovať o iné nové prípady, a to ani prostredníctvom analógie. V súvislosti s prejednávanej vecou (zastavenie trestného konania z dôvodu premlčania trestného stíhania) sa potom akékoľvek svojvoľné úvahy súdu nekriticky prebraté z rozhodnutia Najvyššieho súdu SR 1Cdo/167/2016 zo dňa 23.7.2018 smerujúce k tomu, že účelom zákonodarcu nebolo a nie je odškodňovať „skutočných“ páchatel'ov, javia ako nezmyselné a sú neakceptovateľné, práve z dôvodu zásady prezumpcie neviny, ktorá svojou podstatou a obsahovou náplňou vytvára bariéru voči obdobným neprípustným úvahám, do ktorých sa najvyšší súd podľa žalobkyne ani nemal púšťať. Uviedla, že súdy si dotvárali dodatočné „liberačné dôvody“. Záver súdu prvej inštancie „Konajúci súd sa stotožnil s argumentáciou žalovanej strany, že priznanie práva na náhradu škody žalobkyni z titulu rozhodnutia o väzbe ako aj rozhodnutí o treste by nepochybne odporovalo dobrým mravom ako aj všeobecnému princípu spravodlivosti, a to s ohľadom na zásadu rímskeho práva (ex iniuria ius non oritur), v zmysle ktorej „z nepráva nemôže vzniknúť právo“. Argumentácia žalovanej zároveň reflektuje zásadu nemo turpitudinem suam allegare potest (nikto nemôže mať prospech z vlastného protiprávneho jednanja), inak povedané štát nemôže zodpovedať za škodu, ktorá žalobkyni vznikla ako dôsledok jej zavineného protiprávneho konania“, s ktorým sa stotožnil aj odvolací súd považovala za neakceptovateľný. Dovolateľka zdôraznila, že konajúce súdy mali vychádzať z toho, že žalobkyňa nebola nikdy právoplatne odsúdená, žalobkyni nebolo nikdy v súlade s platným právom vznesené obvinenie, žalobkyňa bola nezákonne obmedzená na osobnej slobode nezákonným výkonom väzby a nezákonným výkonom trestu odňatia slobody a napokon žalobkyňa bola nezákonne trestne stíhaná. V neposlednom rade žalobkyňa namietala, že na jej ťarchu súdy nedôvodne pričítajú, že po poučení podľa § 9 ods. 3 Tr. poriadku v zákonnej lehote nevyhlásila, že trvá na prejednaní veci, v dôsledku čoho by sa v trestnom konaní pokračovalo a súd, pokiaľ by nezistil iný dôvod na oslobodenie. Súdom oboch inštancií dovolateľka vytýkala skutočnosť, že mala v trestnom konaní právo odoprieť výpoveď podľa čl. 6 ods. 1 a ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, resp. požívala ústavnú ochranu proti seba obviňovaniu uvedenú v článku 37 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, v zmysle ktorej každý má právo odoprieť výpoveď, ak by ňou spôsobil nebezpečenstvo trestného stíhania sebe alebo blízkej osobe. Navrhla rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Súčasne žiadala priznať náhradu trov dovolacieho konania.

4. K dovolaniu sa vyjadrila žalovaná, ktorá navrhovala dovolanie žalobkyne odmietnuť alebo zamietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 a 2 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba zamietnuť (§ 448 CSP).

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012, ktoré sú aktuálne aj za súčasnej procesnoprávnej úpravy).

7. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na príslušnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 357/2015, 4 Cdo 1176/2015, 5 Cdo 255/2014, 8 Cdo 400/2015). Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých sa môže táto výnimka uplatniť, nemožno v žiadnom prípade interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr

reštriktívny výklad (rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 319/2013, 1 Cdo 348/2013, 3 Cdo 357/2016, 3 ECdo 154/2013, 3 Cdo 208/2014). Narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím) musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti - to platí o všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch. Ak by dovolací súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 172/03).

8. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie úspešne napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. V danom prípade je v dovolaní dovolateľa uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 421 CSP.

9. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

10. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

11. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je procesnou povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

12. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ CSP je relevantná právna otázka, pri riešení ktorej sa v rozhodovacej praxi vyskytla nejednotnosť navonok prejavovaná v prijatí odlišných právnych názorov, teda ide o otázku, ktorú už dovolací súd riešil, avšak právne názory dovolacích senátov sa ešte neustálili a nepredstavujú ustálenú rozhodovaciu prax odvolacieho súdu. Ak dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z tohto ustanovenia, bolo jeho procesnou povinnosťou a/ konkretizovať právnu otázku riešenú dovolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ označením konkrétnych odlišných, protirečiacich si rozhodnutí odvolacieho súdu doložiť, že predmetná právna otázka je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. V takom prípade je dovolateľ povinný označiť rozhodnutia odvolacieho súdu, v ktorých dovolací súd o danej právnej otázke rozhodoval rozdielne a zaujal iné právne závery. Ak dovolateľ v dovolaní, prípustnosť ktorého vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, nevymedzil označením rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré o danej právnej otázke zaujali rozdielne právne závery, dovolací súd nemôže uskutočniť meritórny dovolací prieskum. Ak by dovolací súd postupoval inak, rozhodol by bez relevantného podkladu.

13. V danej veci dovolateľka podala dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, ktorého prípustnosť vyvodzovala z toho, že dovolací súd pristupuje rozdielne k riešeniu právnej otázky „či zastavenie trestného stíhania z dôvodu premlčania zakladá/nezakladá nárok na náhradu škody voči štátu“. Poukazovala na to, že kým Najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 1 Cdo 167/2016 prijal záver, že „v takomto prípade nárok na náhradu škody nevzniká“, v rozhodnutí sp. zn. 8Cdo 55/2019 prijal opačný záver a to, že „dôvody výluky zodpovednosti podľa § 8 ods. 6 zákona č. 514/2003 Z. z. nebolo možné

rozšíriť použitím analógie v prípade zákona č. 58/1969 Zb., ak je trestné konanie zastavené z dôvodu premlčania trestného stíhania“.

14. Podľa § 8 ods. 6 zákona č. 514/2003 Z. z., právo na náhradu škody nevznikne: a) ak si osoba uloženie trestu, ochranného opatrenia alebo väzbu zavinila sama, b) pri zahľadení odsúdenia alebo odpustení alebo zmiernení trestu udelením individuálnej milosti alebo amnestie prezidentom republiky, c) ak súhlas daný poškodeným alebo príslušným štátnym orgánom, ktorý bol potrebný na začatie trestného stíhania alebo pokračovanie v ňom, bol vzatý späť, hoci sa tento súhlas podľa osobitného predpisu vyžaduje, d) ak dôjde k zastaveniu trestného stíhania z dôvodu, že je trest, ku ktorému môže stíhanie viesť, celkom bez významu popri treste, ktorý pre iný čin bol obvinenému už uložený alebo ktorý ho podľa očakávania postihne, alebo že o skutku obvineného bolo už rozhodnuté iným orgánom disciplinárne, kárne alebo cudzozemským súdom alebo cudzozemským úradom a toto rozhodnutie možno považovať za dostačujúce, e) ak došlo k podmienenému zastaveniu trestného stíhania podľa osobitného predpisu, f) ak bol schválený zmier podľa osobitného predpisu, g) ak bola osoba spod obžaloby oslobodená alebo trestné stíhanie zastavené, pretože nie je trestne zodpovedná, alebo ak po právoplatnosti rozhodnutia zanikla trestnosť činu alebo medzinárodná zmluva, ktorá bola vyhlásená spôsobom ustanoveným v zákone, alebo amnestia prezidenta republiky nedovoľuje trestné stíhanie, čin prestal byť zmenou zákona trestným činom alebo miernejší trest bol uložený preto, že na trestný čin zákon ustanovil miernejší trest, h) ak ide o väzbu nariadenú v konaní o vydaní do cudziny; to neplatí, ak škoda bola spôsobená nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom orgánov Slovenskej republiky, alebo i) ak škoda bola spôsobená rozhodnutím cudzieho orgánu uznaného alebo prevzatého na výkon na územie Slovenskej republiky.

Podľa § 5 ods. 2 zákona č. 58/1969 Zb., právo na náhradu škody nemá ten: a) kto si väzbu zavinil sám, najmä tým, že pokusom o útek alebo iným svojím konaním dal príčinu pre obavy, ktoré boli dôvodom väzby alebo jej predĺženia, b) kto bol spod obžaloby oslobodený alebo proti komu bolo trestné stíhanie zastavené len preto, že nie je za spáchaný trestný čin trestne zodpovedný alebo že mu bola udelená milosť alebo že trestný čin bol amnestovaný.

Podľa § 6 ods. 3 zákona č. 58/1969 Zb., právo na náhradu škody podľa predchádzajúcich odsekov nemá ten: a) kto si privodil svoje odsúdenie úmyselne alebo b) proti komu bolo neskoršie trestné stíhanie zastavené len preto, že mu bola udelená milosť alebo že po právoplatnosti pôvodného rozsudku bola udelená amnestia vzťahujúca sa na čin, za ktorý bol pôvodný trest uložený.

15. Najvyšší súd SR v rozhodnutí sp. zn. 1Cdo 167/2016 uviedol, že „Nárok na náhradu škody spôsobenej začatím a vedením trestného stíhania, ktoré sa neskončilo právoplatným odsúdením, je judikatúrou súdov považovaný za špecifický prípad zodpovednosti štátu za škodu podľa zákona č. 514/2003 Z. z., ktorý sa posudzuje ako nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím. Základné podmienky vzniku tohto nároku ustanovuje § 6 ods. 1 spomínaného zákona, a to jednak tým, že stanovuje ako predpoklad na náhradu škody (mimo iného) vydanie nezákonného rozhodnutia a ďalej jeho zmenu alebo zrušenie pre nezákonnosť príslušným orgánom. Z právnej vety judikátu R 37/2014 vyplýva, že zmyslu a účelu § 6 ods. 1 veta prvá zákona č. 514/2003 Z. z. zodpovedá taká interpretácia tohto ustanovenia, v zmysle ktorej rovnaké dôsledky ako zrušenie nezákonného uznesenia o začatí trestného stíhania a o vznesení obvinenia, má tiež rozhodnutie o zastavení trestného stíhania vydané z dôvodu, že sa nepotvrdil predpoklad o spáchaní trestného činu obvineným. Tento výklad považuje za ústavne konformný aj Ústavný súd Slovenskej republiky (porovnaj napr. jeho nálezy sp. zn. II. ÚS 25/2011 a I. ÚS 320/2016). Z uvedeného je zrejmé, že ustálená súdna prax považuje nenaplnenie predpokladu o spáchaní trestného činu obvineným za nevyhnutnú podmienku pre vznik nároku na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia. Táto podmienka je pritom splnená vždy, ak trestné stíhanie obvineného bolo zastavené z dôvodu, že skutok, pre ktorý bolo vznesené obvinenie, sa nestal, že skutok nie je trestným činom, resp. že skutok nespáchal obvinený. O nenaplnení predpokladu spáchania trestného činu obvineným však nemožno hovoriť v prípade premlčania trestného stíhania, kedy dôvod zastavenia trestného stíhania závisí len od splnenia

objektívne zákonom stanovených podmienok (od márneho uplynutia premlčacej doby), spáchanie skutku majúceho znaky trestného činu obvineným ale nijako nespochybňuje. Pokiaľ je obvinený toho názoru, že trestné stíhanie bolo bez ohľadu na jeho premlčanie proti nemu vedené nedôvodne, nič mu nebráni, aby v zmysle § 9 ods. 3 Trestného poriadku ďalej trval na pokračovaní trestného stíhania a následne dosiahol taký výsledok trestného konania, ktorý bude znamenať jeho úplnú rehabilitáciu a zároveň mu otvorí cestu k náhrade škody vzniknutej v súvislosti s nezákonným trestným stíhaním. Správnosti vyššie podaného výkladu nasvedčuje aj znenie ustanovení § 8 ods. 6 zákona č. 514/2003 Z. z. vypočítavajúcich prípady, kedy nevznikne právo na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o treste, ochrannom opatrení alebo väzbe, ktoré ustanovenia je potrebné najmä z hľadiska systematického výkladu analogicky aplikovať aj vo vzťahu k nároku na náhradu škody spôsobenej začatím (vedením) trestného stíhania, ktoré sa neskončilo právoplatným odsúdením obvineného. Očividným zmyslom väčšiny ustanovení obsiahnutých v § 8 ods. 6 zákona č. 514/2003 Z. z. (konkrétne pod písm. c/ až g/) je totiž vylúčiť vznik práva na náhradu škody v prípadoch oslobodenia spod obžaloby alebo zastavenia trestného stíhania z takých dôvodov, ktoré nedokladajú, že obvinený sa protiprávneho konania kvalifikovaného ako trestný čin nedopustil. Hoci analogická aplikácia ustanovenia § 8 ods. 6 písm. g/ zákona č. 514/2003 Z. z. by mohla na prvý pohľad evokovať záver podsúvaný žalobcom, t. j. že v prípade zastavenia trestného stíhania z dôvodu jeho premlčania právo na náhradu škody nevznikne len vtedy, ak trestnosť činu v dôsledku premlčania trestného stíhania zanikla po právoplatnosti uznesenia o vznesení obvinenia, zohľadnenie vyššie spomenutého spoločného zmyslu ustanovení § 8 ods. 6 písm. c/ až g/ zákona č. 514/2003 Z. z. nevyhnutne vedie ku konštatovaniu, že právo na náhradu škody nevznikne ani v situácii, ktorá nastala v prejednávanej veci, teda ak trestné stíhanie bolo premlčané už v čase vznesenia obvinenia. Zákon napokon aj v obdobnom prípade zastavenia trestného stíhania z dôvodu, že osoba nie je trestne zodpovedná (typicky pre nepríčetnosť osoby v čase spáchania činu) vznik práva na náhradu škody výslovne vylučuje bez zreteľa na to, že po správnosti obvinenie ani nemalo byť vznesené. Vychádzajúc z tohto porovnania sa potom popri názore, že v prípade zániku trestnosti činu z dôvodu premlčania trestného stíhania, ku ktorému došlo ešte pred vydaním rozhodnutia, bolo úmyslom zákonodarcu v predmetnom ustanovení právo na náhradu škody priznať, opodstatnenejším javí tvrdenie, že zákonodarca v skutočnosti s takouto situáciou pre jej neobvyklosť jednoducho nerátal. Ak už ale v praxi v súvislosti s rozhodnutím o vznesení obvinenia nastane, napr. z dôvodu neskoršieho prekvalifikovania skutku (ako tomu bolo v predmetnej veci), podľa názoru dovolacieho súdu niet rozumného dôvodu, pre ktorý by sa mala z hľadiska vzniku práva na náhradu škody posudzovať inak, ako prípad premlčania trestného stíhania, ku ktorému došlo až po právoplatnosti uznesenia o vznesení obvinenia. Opačný výklad, smerujúci v takýchto prípadoch k priznaniu práva na náhradu škody len s poukazom na zastavenie trestného stíhania a princíp prezumpcie nevinu, celkom zjavne protirečí zmyslu a systematike zákona č. 514/2003 Z. z. a jeho uplatnenie v praxi by mohlo viesť aj k odškodneniu skutočných páchatel'ov trestných činov, čo by bolo v priamom rozpore s dobrými mravmi ako aj so zásadou *ex iniuria ius non oritur* (z bezprávia nemôže vzniknúť právo). Na konštatovaní, že v posudzovanej veci žalobcovi právo na náhradu škody spočívajúcej v trovách obhajoby nevzniklo, nemôže nič zmeniť ani jeho námietka, že nebol orgánmi činnými v trestnom konaní o práve trvať na ďalšom pokračovaní trestného stíhania riadne poučený. Je síce pravdou, že absencia uvedeného poučenia obvineného uplatnenie tohto práva reálne sťažuje, táto skutočnosť sama o sebe však právo na náhradu škody založiť nemôže. Zákon totiž vylúčeniu vzniku práva na náhradu škody pri zániku trestnosti činu v dôsledku premlčania trestného stíhania vykonaním spomínaného poučenia nepodmieňuje. V danom prípade sa táto obrana žalobcu, síce v trestnom konaní riadne nepoučeného o práve trvať na ďalšom pokračovaní trestného stíhania, ale majúceho v ňom obhajcu, v spojitosti s odôvodnením uznesenia o zastavení trestného stíhania, v ktorom sa jednoznačne konštatuje, že stíhaný skutok je trestným činom a spáchal ho žalobca, navyše javí aj ako účelová a nemiestná“.

15. V rozhodnutí sp. zn. 8Cdo 55/2019 dovolací súd uviedol, že „Dobová odborná literatúra i súdna prax analogické rozširovanie prípadov výluky zodpovednosti nad rozsah uvedených v § 5 ods. 2 písm. b/ a § 6 ods. 3 písm. b/ zákona č. 58/1969 Zb., odmietla. Pokiaľ sa zodpovednosť vylučuje len preto, že ide o osobu, ktorá nie je trestne zodpovedná, alebo o osobu, ktorá dostala milosť či amnestiu (§ 5 ods. 2 písm. b/ a § 6 ods. 3 písm. b/ zákona), je vylúčeniu zodpovednosti motivované tým, že tieto okolnosti nepopierajú zákonnosť vzatia do väzby alebo výkon trestu (Luby, Š.: Zodpovednosť štátu za škodu,

Obzor, Bratislava 1971, str.74). Judikát R 35/1991 zreteľne ustálil, že „Uvedené právo (rozumej právo na náhradu škody podľa ustanovení § 1 až § 4 zákona č. 58/1969 Zb. , poznámka dovolacieho súdu) nemá pouzťe ten, kdo si obvinění sám zavínil, a ten, kdo byl obžaloby zproštěn, nebo proti němuž bylo trestní stíhání zastaveno jen proto, že není za spáchaný trestný čin trestně odpovědný, nebo že mu byla udělena milost anebo, že trestný čin byl amnestován“. Vzhľadom na vyššie uvedený záver najvyšší súd považuje za nenáležitú argumentáciu odvolacieho súdu zahŕňajúcu aj poukaz na ustálenú súdnu prax, ktorá považuje nenaplnenie predpokladu o spáchaní trestného činu obvineným za nevyhnutnú podmienku pre vznik nároku na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia a dôvodí, že táto podmienka je prítom splnená vždy, ak trestné stíhanie obvineného bolo zastavené z dôvodu, že skutok, pre ktorý bolo vznesené obvinenie, sa nestal, že skutok nie je trestným činom, resp. že skutok nespáchal obvinený a že o nenaplnení predpokladu spáchania trestného činu obvineným ale nemožno hovoriť v prípade premlčania trestného stíhania, kedy dôvod zastavenia trestného stíhania závisí len od splnenia objektívne zákonom stanovených podmienok (od márneho uplynutia premlčacej doby), spáchanie skutku majúceho znaky trestného činu obvineným ale nijako nespochybňuje“.

16. Dovolací súd v konaní sp. zn. 8Cdo 55/2019 posudzoval dovoláciu argumentáciu (ktorou bol viazaný), v ktorej dovolateľ namietal, nesprávnu aplikáciu záverov rozhodnutia sp. zn. 1Cdo 167/2016 na prípad vzniku škody podľa zákona č. 58/1969 Zb. Dovolateľ v konaní sp. zn. 8Cdo 55/2019 poukazoval práve na to, že „odvolací súd sa pri riešení otázky dosahu zastavenia trestného stíhania z dôvodu jeho premlčania na vznik práva na náhradu škody, nesprávne odvolával na závery rozsudku dovolacieho súdu z 23. júla 2018 sp. zn. 1Cdo/167/2016, pretože v ňom obsiahnuté závery vychádzali z aplikácie ustanovení, najmä ustanovenia § 8 ods. 6 písm. g/ zákona č. 514/2003 Z. z., ktoré ale na danú vec, ktorá sa mala správne posúdiť podľa ustanovení zákona č. 58/1969 Zb., neboli aplikovateľné. Zákon č. 58/1969 Zb. právnu úpravu obdobnú ustanoveniam § 8 ods. 6 písm. g/ zákona č. 514/2003 Z. z. neobsahoval, a zo žiadnej normy nevyplývala možnosť posudzovať vec, na ktorú sa vzťahuje zák.č.58/1969 Zb. podľa § 8 ods. 6 písm. g/ zákona č. 514/2003 Z. z.. Dovolateľ osobitne upriamil pozornosť dovolacieho súdu na ustanovenia § 5 ods. 2 písm. b/ a § 6 ods. 3 zákona č. 58/1969 Zb. vylučujúce právo na náhrady škody, ktoré neobsahujú žiadnu zmienku o vylúčení zodpovednosti z dôvodu zániku trestnosti v dôsledku premlčania trestného stíhania. Podľa dovolateľa inštitút objektívnej zodpovednosti nepripúšťa žiadnu analógiu, ani rozširujúci výklad. S touto dovolacou argumentáciou sa následne dovolací súd v konaní sp. zn. 8Cdo 55/2019 stotožnil. Je potrebné však zdôrazniť, že závery rozhodnutia sp. zn. 8Cdo 55/2019 treba vnímať len v kontexte dovolacej argumentácie, ktorou bol najvyšší súd pri svojom rozhodovaní viazaný (a tou bola len otázka, či bolo prípustné vychádzať z analogickej aplikácie ustanovenia § 8 ods. 6 zákona č. 514/2003 Z. z. aj v prípadoch posudzovaných podľa zákona č. 58/1969Zb.).

17. Z uvedeného je potom zrejmé, že žalobkyňou označené rozhodnutia riešia síce otázku vzniku nároku na náhradu škody z dôvodu zastavenia trestného stíhania pre premlčania, avšak každé z nich ju rieši výkladom iných ustanovení iného zákona (kým v rozhodnutí sp. zn. 1Cdo 167/2016 dovolací súd rieši túto otázku výkladom § 8 ods. 6 zákona č. 514/2003 Z. z., v rozhodnutí sp. zn. 8Cdo 55/2019 ju súd rieši výkladom § 5 ods. 2 a § 6 ods. 3 zákona č. 58/1969 Zb.). V rozhodnutí sp. zn. 1 Cdo 167/2016 dovolací súd vychádza zo záveru, že „Očividným zmyslom väčšiny ustanovení obsiahnutých v § 8 ods. 6 zákona č. 514/2003 Z. z. (konkrétne pod písm. c/ až g/) je totiž vylúčiť vznik práva na náhradu škody v prípadoch oslobodenia spod obžaloby alebo zastavenia trestného stíhania z takých dôvodov, ktoré nedokladajú, že obvinený sa protiprávneho konania kvalifikovaného ako trestný čin nedopustil“, v rozhodnutí sp. zn. 8Cdo 55/2019 dovolací súd odmietol „analogické rozširovanie prípadov výluky zodpovednosti nad rozsah uvedených v § 5 ods. 2 písm. b/ a § 6 ods. 3 písm. b/ zákona č. 58/1969 Zb.“, a to s ohľadom na dovoláciu argumentáciu v danom konaní (ktorou bol viazaný), podľa ktorej „ustanovenia § 8 ods. 6 písm. g/ zákona č. 514/2003 Z. z., sú na vec posudzovanú podľa ustanovení zákona č. 58/1969 Zb., neaplikovateľné, keďže zákon č. 58/1969 Zb. právnu úpravu obdobnú ustanoveniam § 8 ods. 6 písm. g/ zákona č. 514/2003 Z. z. neobsahoval, a zo žiadnej normy nevyplýva možnosť (analogicky) posudzovať vec, na ktorú sa vzťahuje zák.č.58/1969 Zb. podľa § 8 ods. 6 písm. g/ zákona č. 514/2003 Z. z.“. Je potom zrejmé, že v žalobkyňou označených rozhodnutiach nebola

rovnaká právna otázka dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne, ale táto bola posudzovaná v každom z označených prípadov s ohľadom na (iné) ustanovenia rozdielnych právnych predpisov. Závery z nich vyplývajúce si potom neodporujú. V tejto veci išlo pritom o nárok podľa zákona č. 514/2003 Z. z. a teda naň treba aplikovať závery rozhodnutia sp. zn. 1Cdo 167/2016.

18. Naviac zo záverov rozhodnutia sp. zn. 1Cdo 167/2016 vychádzajú aj ďalšie (neskoršie) rozhodnutia Najvyššieho súdu, ktoré tieto závery považujú za ustálenú súdnu prax, kde dovolací súd napr. v rozhodnutí sp. zn. 8Cdo 183/2020 (aplikujúc pritom zákon č. 58/1969 Zb.), po upresnení dovolacej otázky v tom smere či „zastavenie trestného stíhania z dôvodu jeho premlčania má rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o vznesení obvinenia pre nezákonnosť v zmysle ustanovenia § 4 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb., a teda podľa tohto zákona zakladá právo na náhradu škody, ktorá mala byť spôsobená začatím a vedením trestného stíhania, za situácie, kedy obvinený nebol v trestnom konaní v rámci uznesenia o začatí trestného stíhania poučený o možnosti vyhlásiť, že na prejednaní veci trvá v zmysle § 9 ods. 3 Trestného poriadku, nebol zastúpený obhajcom a popieral spáchanie skutku“ (ktoré doplnenie považoval za rozhodujúce) uzavrel, že „predmetom konania bol nárok na náhradu nemajetkovej ujmy titulom zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím podľa zákona č. 58/1969 Zb., pričom kľúčovou otázkou bolo v danom konaní stanovenie, či súdy nižšej inštancie správne posúdili existenciu prvého z predpokladov zodpovednosti štátu za nezákonné rozhodnutie, t. j. existenciu nezákonného rozhodnutia. Základným predpokladom zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím v zmysle ustanovenia § 4 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. je zrušenie právoplatného rozhodnutia, ktorým bola spôsobená škoda, a to pre jeho nezákonnosť príslušným orgánom. Z hľadiska teleologického výkladu vychádzajúceho zo zmyslu a účelu právneho predpisu, ktorým je v prípade uvedeného zákona ochrana základného práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom v zmysle čl. 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, nemožno lípnúť na formálnom zrušení tvrdeného nezákonného rozhodnutia, ale splnenie tejto podmienky treba vykladať extenzívne. Za ústavne konformný treba preto považovať výklad, podľa ktorého v prípade posudzovania zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú rozhodnutím o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia, zastavenie trestného stíhania, ak k takémuto rozhodnutiu došlo preto, že sa nenaplnil predpoklad o spáchaní trestného činu obvineným, má rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia pre nezákonnosť. Právoplatnosťou rozhodnutia o zastavení trestného stíhania sa trestné konanie končí, to znamená, že zanikajú účinky rozhodnutia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia. Zastavenie trestného stíhania znamená, že výsledky trestného (prípravného) konania ukazujú, že nejde o trestný čin, zároveň znamená, že podozrenie zo spáchania trestného činu sa nepotvrdilo a vyšla tak najavo nezákonnosť rozhodnutia o začatí trestného stíhania o vznesení obvinenia. Ústavnoprávny základ nároku jednotlivca na náhradu škody v prípade trestného stíhania, ktoré bolo zastavené, treba hľadať nielen v ustanovení čl. 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, ale vo všeobecnej rovine predovšetkým v čl. 1 ods. 1 tohto základného zákona, teda v princípoch materiálneho právneho štátu. Ak má byť štát skutočne považovaný za materiálny právny štát, musí niesť objektívnu zodpovednosť za konanie svojich orgánov, ktorým priamo zasiahli do základných práv jednotlivca. Nemožno totiž prehliadnúť, že štát nemá slobodnú vôľu, ale je povinný striktné dodržiavať právo v jeho ideálnej (škodu nepôsobiacej) interpretácii. Na jednej strane je povinnosťou orgánov činných v trestnom konaní vyšetrovať a stíhať trestnú činnosť, na druhej strane sa štát nemôže zbaviť zodpovednosti za postup týchto orgánov, ak sa ich postup ukáže ako mylný, zasahujúci do základných práv. V takejto situácii nie je rozhodné, ako orgány činné v trestnom konaní vyhodnotili pôvodné podozrenie, ale to, či sa ich podozrenie v trestnom konaní potvrdilo (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 M Cdo 15/2009). Extenzívnym výkladom zákona č. 58/1969 Zb. bol síce judikatúrou prijatý záver, že z pohľadu nároku na náhradu škody má rovnaký význam ako zrušenie uznesenia o vznesení obvinenia pre nezákonnosť aj zastavenie trestného stíhania, resp. oslobodenie spod obžaloby, avšak uvedený záver nemôže byť prijímaný absolútne a bezvýhradne. Za nezákonné nemôže byť automaticky považované každé začatie trestného stíhania, resp. každé vznesenie obvinenia, ktoré nevedlo k právoplatnému odsúdeniu obvineného, resp. obžalovaného, bez posúdenia a zohľadnenia osobitostí trestného prípadu. Nárok na náhradu škody spôsobenej začatím a vedením trestného stíhania, ktoré sa neskončilo právoplatným odsúdením, sa judikatúrou súdov považuje za špecifický prípad zodpovednosti štátu za škodu podľa zákona č. 58/1969 Zb., ktorý sa posudzuje ako nárok na náhradu

škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím. Základné podmienky vzniku tohto nároku ustanovuje § 4 ods. 1 spomínaného zákona, a to jednak tým, že ustanovuje ako predpoklad nároku na náhradu škody (mimo iného) vydanie nezákonného rozhodnutia, a ďalej jeho zrušenie pre nezákonnosť príslušným orgánom. Zmyslu a účelu zákona č. 58/1969 Zb. zodpovedá taká interpretácia tohto ustanovenia, v zmysle ktorej rovnaké dôsledky ako zrušenie nezákonného uznesenia o začatí trestného stíhania a o vznesení obvinenia, má aj rozhodnutie o zastavení trestného stíhania vydané z dôvodu, že sa nepotvrdil predpoklad o spáchaní trestného činu obvineným. Tento výklad považuje za ústavne konformný aj Ústavný súd SR (porovnaj napr. jeho nálezy sp. zn. II. ÚS 25/2011 a I. ÚS 320/2016). Z uvedeného je zrejmé, že ustálená súdna prax považuje nenaplnenie predpokladu o spáchaní trestného činu obvineným za nevyhnutnú podmienku pre vznik nároku na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia. Táto podmienka je pritom splnená vždy, ak trestné stíhanie obvineného bolo zastavené z dôvodu, že skutok, pre ktorý bolo vznesené obvinenie sa nestal, že skutok nie je trestným činom, resp. že skutok nespáchal obvinený. O nenaplnení predpokladu spáchania trestného činu obvineným však nemožno hovoriť v prípade premlčania trestného stíhania, kedy dôvod zastavenia trestného stíhania závisí len od splnenia objektívne zákonom ustanovených podmienok (od márneho uplynutia premlčacej doby), spáchanie skutku majúceho znaky trestného činu obvineným ale nijako nespochybňuje. Pokiaľ je obvinený toho názoru, že trestné stíhanie bolo bez ohľadu na jeho premlčanie proti nemu vedené nedôvodne, nič mu nebráni, aby v zmysle § 9 ods. 3 Trestného poriadku ďalej trval na pokračovaní trestného stíhania a následne dosiahol taký výsledok trestného konania, ktorý bude znamenať jeho úplnú rehabilitáciu a zároveň mu otvorí cestu k náhrade škody vzniknutej v súvislosti s nezákonným trestným stíhaním (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 167/2016). Vzhľadom na vyššie uvedený výklad najvyšší súd konštatuje, že žalovanou nastolená právna otázka už bola dovolacím súdom (predovšetkým rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 167/2016 a rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 50/2019) vyriešená nasledovne - rozhodnutie o zastavení trestného stíhania z dôvodu jeho premlčania nemá rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o vznesení obvinenia pre jeho nezákonnosť, a teda v danom prípade nie je naplnený základný predpoklad zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím v zmysle ustanovenia § 4 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. - t. j. zrušenie právoplatného rozhodnutia, ktorým bola spôsobená škoda, a to pre jeho nezákonnosť príslušným orgánom“. Je teda zrejmé, že aj ďalšie rozhodnutie najvyššieho súdu (8Cdo 183/2020) označuje názor, že „rozhodnutie o zastavení trestného stíhania z dôvodu jeho premlčania nemá rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o vznesení obvinenia pre jeho nezákonnosť, a teda v danom prípade nie je naplnený základný predpoklad zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím v zmysle ustanovenia § 4 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. - t. j. zrušenie právoplatného rozhodnutia, ktorým bola spôsobená škoda, a to pre jeho nezákonnosť príslušným orgánom“.

18.1. Najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 8Cdo 183/2020 síce potom pripustil možnosť vzniku tohto nároku, avšak len za predpokladu (a preto v tomto smere upresnil aj dovolaciu otázku), že poškodený nebol v trestnom konaní v rámci uznesenia o zastavení trestného stíhania poučený o možnosti vyhlásiť, že trvá na prejednaní veci podľa § 9 ods. 3 Trestného poriadku (a zároveň nebol v konaní zastúpený obhajcom a spáchanie skutku popieral). Uvedené okolnosti potom dovolací súd považoval za tak zásadné, že boli spôsobilé založiť vznik nároku žalobkyne na náhradu škody spôsobenej začatím a vedením trestného stíhania podľa zákona č. 58/1969 Zb. aj v prípade, ak došlo k zastaveniu trestného stíhania z dôvodu jeho premlčania.

18.2. V posudzovanej veci však o takýto prípad nešlo. V danej veci bol nárok žalobkyne uplatňovaný podľa zákona č. 514/2003 Z. z. (t. j. práve s ohľadom na znenie § 8 ods. 6 a preto sa naň vzťahujú práve závery rozhodnutia sp. zn. 1Cdo 167/2016 (a nie rozhodnutia sp. zn. 8Cdo 55/2019). Navyiac, rozhodnutie odvolacieho súdu v tejto veci (aj súdu prvej inštancie) nezáviselo len od posúdenia otázky, či samotné zastavenie trestného stíhania pre premlčanie zakladá nárok na náhradu škody voči štátu, ale rozhodujúcim tu bolo práve to, že „v priebehu trestného konania vedeného voči žalobkyne bolo vykonanými dôkazmi preukázané, že skutok sa stal, mal znaky trestného činu vraždy a rovnako bolo preukázané, že ho spáchala v tom čase obvinená (žalobkyňa), akurát došlo k premlčaniu jej trestného stíhania, ktorú okolnosť vzhľadom na zmenu právnej kvalifikácie opomenul okresný i krajský súd“, ako

aj že „dovolaiteľka, po poučení podľa § 9 ods. 3 Trestného poriadku v zákonnej lehote nevyhlásila, že trvá na prejednaní veci, v dôsledku čoho by sa v trestnom konaní pokračovalo a súd, pokiaľ by nezistil iný dôvod na oslobodenie obvinenej (žalobkyne), by vyslovil vinu a trest by neuložil (§ 286 Trestného poriadku)“. Súd nižších inštancií mali potom za to, že „trestné stíhanie žalobkyne (dovolaiteľky) nebolo zastavené z dôvodu, že sa nenaplnil predpoklad o spáchaní trestného činu, ale dôvodom zastavenia trestného stíhania bolo premlčanie jej trestného stíhania. Obvinenie voči žalobkyňi pre trestný čin vraždy podľa § 219 ods. 2 podľa Trestného zákona č. 140/1961 Zb. účinného do 30.6.1998, bolo vznesené na základe preskúmania príslušného spisového materiálu a vyhodnotením zadovážených dôkazov orgánmi činnými v trestnom konaní. I keď uznesením Okresného súdu Trenčín zo dňa 28.4.2015, sp. zn. 2 T 16/2015, bolo trestné stíhanie žalobkyne zastavené, z odôvodnenia predmetného uznesenia o zastavení trestného stíhania je zrejmé, že trestné stíhanie nebolo zastavené z dôvodu, že by sa nenaplnil predpoklad o spáchaní trestného činu, resp. že ho nespáchala obvinená, t. j. žalobkyňa, ale dôvodom zastavenia stíhania bolo výlučne jeho premlčanie. Trestné stíhanie žalobkyne nebolo zastavené preto, že by sa nenaplnil predpoklad o spáchaní trestného činu, resp. že ho nespáchala žalobkyňa, ale dôvodom zastavenia trestného stíhania bolo výlučne premlčanie trestného stíhania žalobkyne a preto nebolo možné dospieť ani k záveru o naplnení predpokladu pre vznik práva na náhradu škody v intenciách § 8 ods. 1, ods. 5 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z. z.“. Súd boli potom názoru, že za daných skutkových okolností „by priznanie práva na náhradu škody žalobkyňi z titulu rozhodnutia o väzbe, ako aj rozhodnutí o treste nepochybne odporovalo dobrým mravom, ako aj všeobecnému princípu spravodlivosti s ohľadom na zásadu rímskeho práva (ex iniuria ius non oritur), v zmysle ktorej „z nepráv nemôže vzniknúť právo.“

18.3. Preto i dovolacia otázka žalobkyne mala smerovať skôr k tomu, či „zastavenie trestného stíhania z dôvodu jeho premlčania má rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o vznesení obvinenia pre nezákonnosť v zmysle ustanovenia § 6 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z., a teda či podľa tohto zákona zakladá právo žalobkyne na náhradu škody, ktorá mala byť spôsobená začatím a vedením trestného stíhania, aj za situácie, kedy obvinená bola v trestnom konaní riadne poučená o možnosti vyhlásiť, že na prejednaní veci trvá v zmysle § 9 ods. 3 Trestného poriadku (avšak na prejednaní veci netrvala), bola zastúpená obhajcom a nebolo pochybností o tom, že skutok spáchala“. Uvedené spresnenie považuje dovolací súd i v tomto konaní za podstatné z dôvodu, že práve od vyriešenia takto naformulovanej právnej otázky záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu.

19. Možno preto uzavrieť, že súdna prax dovolacieho súdu nie je rozdielna v riešení otázky, či „zastavenie trestného stíhania z dôvodu jeho premlčania má alebo nemá rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o vznesení obvinenia pre nezákonnosť v zmysle ustanovenia § 6 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z.“, ale je v tomto smere konzistentná so záverom, že „samotné rozhodnutie o zastavení trestného stíhania z dôvodu jeho premlčania nemá rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o vznesení obvinenia pre jeho nezákonnosť, a teda v danom prípade nie je naplnený základný predpoklad zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím v zmysle ustanovenia § 4 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. (príp. § 6 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z.) - t. j. zrušenie právoplatného rozhodnutia, ktorým bola spôsobená škoda, a to pre jeho nezákonnosť príslušným orgánom“, t. j. podmienka toho, že sa nepotvrdil predpoklad o spáchaní trestného činu obvineným, musí byť splnený vždy. Judikatúra je v tomto smere stabilná a súladná aj s praxou ústavného súdu (II. ÚS 25/2011 a I. ÚS 320/2016). Na uvedenom nič nemení ani ojedinelé rozhodnutie najvyššieho súdu pod sp. zn. 8Cdo 55/2019, ktoré sa zaoberá inou otázkou, a to otázkou použitia záverov rozhodnutia sp. zn. 1Cdo 167/2016 ohľadne výkladu § 8 ods. 6 zákona č. 514/2003 Z. z. aj na prípady posudzované podľa zákona č. 58/1969 Zb. .

19.1. Osobitosti (kedy by mohol byť nárok na náhradu škody daný aj v prípade zastavenia trestného stíhania pre premlčanie) potom závisia len od toho, či bol poškodený (obvinený) v trestnom konaní poučený o možnosti vyhlásiť, že trvá na prejednaní veci podľa § 9 ods. 3 Trestného poriadku (a zároveň bol v konaní zastúpený obhajcom a spáchanie skutku popieral). Ak by obvinený nebol poučený o tomto práve, nemal by v trestnom konaní obhajcu a spáchanie skutku by popieral, právo na náhradu škody by mu vzniklo (uvedené však nebol posudzovaný prípad, nakoľko žalobkyňa bola riadne poučená o možnosti vyhlásiť, že trvá na prejednaní veci podľa § 9 ods. 3 Trestného poriadku - uvedené nevyužila odvolávajúc sa na právo nevypovedať, bola v trestnom konaní zastúpená obhajcom a okolnosti veci

nasvedčovali, že skutok aj spáchala a teda tu nemožno hovoriť o tom, že by sa u žalobkyne nepotvrdil predpoklad o spáchaní trestného činu).

20. Podľa právneho názoru vec preskúmajúceho senátu najvyššieho súdu potom spočíva dovolaním napadnutý rozsudok na správnom právnom posúdení veci odvolacím súdom. Dovolateľka neopodstatnene tvrdí dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP, nakoľko ňou označené rozhodnutia nie sú v žiadnom prípade vo vzájomnom rozpore, pričom nastolená právna otázka, či „zastavenie trestného stíhania z dôvodu jeho premlčania má alebo nemá rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o vznesení obvinenia pre nezákonnosť v zmysle ustanovenia § 6 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z.“, nie je odvolacím súdom rozhodovaná rozdielne, ale je súdna prax najvyššieho súdu v tomto smere konzistentná a ustálená so záverom, že „samotné rozhodnutie o zastavení trestného stíhania z dôvodu jeho premlčania nemá rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o vznesení obvinenia pre jeho nezákonnosť, a teda v danom prípade nie je naplnený základný predpoklad zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím v zmysle ustanovenia § 4 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. (príp. § 6 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z.) - t. j. zrušenie právoplatného rozhodnutia, ktorým bola spôsobená škoda, a to pre jeho nezákonnosť príslušným orgánom“, t. j. podmienka toho, že sa nepotvrdil predpoklad o spáchaní trestného činu obvineným, musí byť splnený vždy“.

21. So zreteľom na uvedené dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalobkyne nie je podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP prípustné a preto ho odmietol podľa § 447 písm. c) CSP.

22. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania odvolací súd rozhodol v zmysle § 453 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 CSP a zásadou úspechu žalovanej v dovolacom konaní (§ 255 ods. 1 CSP) tak, že náhradu trov dovolacieho konania žalovanej nepriznal, lebo jej preukázateľne v dovolacom konaní žiadne trovy nevznikli (R 72/2018).

23. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.